मनहरमाळा.

भाग ३ जो.

पतिवृता नारी अने विधि विषे.

प्रसिद्ध कर्त्ता

भल्लु वल्लभ धोलेरावाळा.

Shah.

अमदावाद

युनियनमुद्रायंत्रमां मुद्रितकराव्यो

संवत १९५० सन १८९४

किम्मत अरधो आनो.

॥ पतिवृता विषे. ॥ ५५१४

वनितानो धर्मतो विशेषकरीने विवेक,
पतिवृत्तपणामां अतीशे चित्त राखवुं;
सारा सारा शब्दवदी स्वामीनेसुखी करवो,
कदी भुलथी भामाए भुंडु नहीं भाखवुं.
स्वामी तणो बोल सदा पाळवो प्रित्तेकरीने
कंथ तणुं के'ण कोइ काळे न उथापवुं;
सदगुण शीखी करी अती बोध अंगधरी,
पत्निए जरुर अति पतिवृत पाळवुं. १
पतिवृत एतो खरु रुप तो छे प्रेमदानुं,
पतिवृत विण पत्नि तो नठारी जाणीए
पतिवृत रुपीतो पोशाक सारो प्रेमदानो,
ते विना नारी नठारी अंतरमां आणीए.
पतिवृत विण पत्नि पृथ्विमां नठारी सदा,
स्वामी भक्ति विना नहीं शामाने वखाणीए
रुपे ते अधीक सोभे पतिवृता होय नारी,
भूषण [illegible] नीनुं पतिवृत प्रमाणीए. २

प्रभातमां उठीने तो प्रेमदाए प्रीते करी,
सूरिराज इंद्र अति भाव धरी भाखवा;
पछी प्रेमदा ए परजीवतणी धरी पीड,
जतना ए करी जीव जंत पुंजी नांखवा.
शोभाववुं सारी रीते सदन शामाए रोज,
सती तणा काम केवा चतुराए चाखवा;
अंतर अतीसे साफ राखनार रामाएतो.
घर सर सामान अतीसे साफ राखवा. ३
ओछुं के आधिक मळे के को दीन नव मळे,
तो कदी अंतर मांही क्रोध नहीं आणवो;
धार्या करता जो कोइ दीवस वधारे मळे,
तोय कदी तन मांही गर्व नहीं धारवो.
मळे न मागेली चीज कंथ पासे कोइ वार,
करी वढवाड कंथ उदासी न राखवो;
मागेलुं इच्छाथी मळे कंथनी पासेथी कांइ
तेमां अती वा'ला धरीने संतोष ——े. ४

गुरुनी गणना गणी कंथने आधीन रे'वुं,
सारा कुळ तणी सामा स्वामोनी शेवाकरे;
सारी रीते शेवा करी स्वामीने संतोष राखे,
तो तेने सती केवामां आंचको न को धरे.
संसारमां सियळथी सामा अती सुखपामे,
पितेथो पवित्र नारी पतिवृत आदरे;
अलबेली अति सुख पामे पति पुजवाथी,
स्वर्ग तुल्य सदा सुखआ लोकमांते धरे ५
घर तणो सामान अतोसे साफ राखोकरो,
गोठवीने सुत्र रीते गेह मांहो राखवो;
चतुराइ चित्त धरो हर्ष अति हैये आणो,
नकामो खरच घर मांही न आदरवो.
सासु ससराने नित्य पाये लागी प्रेमदाए,
जेम तेने सुख थाय ते उपाय करवो;
कंथने आधीन रे'वुं कामनोए कोड धरी,
एकला रे'वानो न उपाय उर धरवो. ६

नानपणमां नारीए पीतानी आज्ञामां रे'वुं,
जुवानीमां पती तणी आज्ञा नित्य पाळवी;
स्वामी नव होयत्यारे सुततणीआज्ञापाळी,
एकला रे'वानी दुरमती दुर टाळवी.
एकला रे'वाथी पती पीता तणा कुळ बेने,
लाज लागे माटे रामा एकली न राखवी;
कापी सगाथी कुसंप विशेष वधारी संप,
कामनीने कोडथी कुटुंब साथे राखवी. ७
पतीनी आज्ञा सीवाय प्रेमदाए कांइपण,
दर्शननो डोळ कदी दीलमां न धारवो;
पती तणी पुजा थकी शामाने तो स्वर्ग मळे,
माटे अंगनाए बीजो उपाय न करवो.
पतिवृत रुपिवृत पाळी नित्य प्रेमदाए,
स्वामीनी सेवानो नित्य उपाय आदरवो;
जेथी जगमांने स्वर्ग मांहो तेने सुख मळे,
माटे जुवंतीए अन्य धर्म न आचरवो. ८

सुज्ञ स्थितीमांही स्वामी शे'र मांही वसेसदा
के नठारी हालनथी वगडामां ते रहे;
होय सुज्ञ स्वज्ञावके जो होय नठारोपण,
कंथने कडवुं के'ण कोइ काळे नव कहे.
पण जे पत्निने पतीपर प्यार होय खदा,
तेनेतो आ लोक नित्य ज्ञली मुखथीकहे;
आ लोकमां अधिक आनंद नित्यतेनेमळे,
पण पर लोक मांही उत्तम गती लहे. ए
स्वज्ञाव जराय सारो होयनही स्वामीतणो
आचरण अधीक खराब जो चित्तेचहे;
धनहीण होय सदा धीकारवा जोगतोय,
सारी शामा कोइदीन धीकार नहीं कहे.
नाथ अति होय कदी नादार शरीरमांही,
तोय अती दैवत जाणीने चित्तमां चहे;
भामनी ज्ञलीनुं चित्त स्वामीनी शेवामारहे,
साबाश साबाश शामा सर्व मुखथी कहे. १०

સારા સારના વિચારહોયનહો સ્વામીમાંહી,
ગુણને ગંભીરતા શરીરમાં ન ભાળીએ;
વિદ્યા કોઇ જાતતણી શિખ્યો નહીં વા'લધરી
તોય તેને તૂચ્છ ગણી કદીયે ન ટાળીએ.
પર પ્રેમદામાં કદી આશક તે કંથ હોય.
સોય તેનું વેણ કદીયે નહીં ઉથાપિએ;
દેવની પેઠે સદાય અંગના એ આરધવો,
ગમે તેવો હોય પણ તાજ કરી સ્થાપીએ ? ?
સારી નારી તણી પ્રિતી કરવી પતિવ્રતાએ,
નઠારી નારીની પ્રીત કદી નહીં કરવી;
માલણ ધોબણ કે વ્યભિચારણ હોયરામા,
તે તણી પ્રિતી કોથાની હોંસ નહીં ધરવી.
પાખંડી નારી નઠારી દીયે શીખામણતેથી,
તેની પાસ પતિ તણી વાત ન ઉચરવી;
દુઃખ દુર કરનાર સુમિતી શીખવનાર,
એવી મળે નાર તેની પ્રિતી નિત્ય કરવી ૧૨

विवेकने वापरी विशेष द्वेष दुर करी,
सासु ससरानी साथे प्रिती अती राखवी;
नणंदनो साथे नेह विशेष वधारी करी,
गेहतणी गुप्त वात बा'र नहीं करवी.
वदवीतो शुद्ध वाणी जाणे जन जेम शाणी,
कुड कपटनी वांणी डर करी नांखवी;
पती साथे राखी प्रिती पाळवी सदासुनित्ती
नठारी निती नारीए दीलमां नराखवी १३
पती खुशी होय त्यारे पोते पण खुशी रहे,
खेदमां देखी पतीने खेद युक्त थायछे;
खूब खुशी राखे स्वामी मीठा बोलमुखवदी
कदी नहीं क्लेश लेश मुखमां जणायछे.
संपत्तीमां अती सुख भोगवे स्वामीनीसाथे,
विपतीमां वे'ळी पोते पडती पेखायछे;
अकमिमनो संबंध रहे वडराखी मंन,
त्यारे पद श्रेष्ट पतिवृत्तानुं पमायछे. १४

निंदा कोइ तणी कदी करवी न कामनीए
क्लेशने कंकास दील थकी दुर करवा;
श्वसूरने सासु साथे संप राखे सारी शामा,
जेठ छता ऊंचे नादे शब्द न उचारवा.
हास्य करी हलकाइ जणावे न जनपासे,
आज्ञा विना न जाय आलयथी फरवा;
ऊंचा आशनोए कदो बेसे न श्वसूरछता
वदता नगारु वेण लागे रामा डरवा. १५
बा'रथी पतिने देखी आवता आलयविषे
बाकी रह्युं छे शुं काम ते विचार करवो,
स्नान पान करवां तैयार चतुराइ धरी,
मुखवास तणो थाळ कंथ पासे धरवो.
वदवां वचन मिष्ट कामनीयेकंथ पासे.
जेम बने तेम तेनो शोक सघ्य हरवो;
कर जोडी कहे लल्लु राजेंद्र निहाळीनाथ
भाव धरी भामनीए भव दधी तरवो. १६

मथी मथी मरे जो मही मांहो महानजन
बने एक वात जे विधीए निरधारीछे;
नहोय नसीब मांहो ते आवी मळे नकांइ,
बनवानो बने कदी सारो के नठारी छे.
होय नवटांक टांक वधतु मळे न कदी,
धरामां मळेछे विधीएजेवात धारीछे;
कर जोडी कहे लल्लु सांभळोने सज्ञाजनो,
विधि तणी वात बधो विश्व थकी न्यारीछे.
कनक कुरंग होय नहीं वसुधामां कदी,
अखील जनोए वात अंतरे उतारीछे;
सुवर्णनो मृग सारो सृष्टीमां सुणायो नथी.
तोय मारवानी महाराए मती धारीछे.
रामनुं भाळीने चित्त ललचायुं मारवाने,
सीतानी चोरी थशे ते वात न विचारीछे;
करजोडी कहे लल्लु सांभळोने सज्ञाजनो,
विधीतणी वातबधी विश्वथकी न्यारीछे.२

जुगारना प्यार थकी केकतो खुवार थाय,
जाय नट काय अंतरेजे अविचारीछे;
वकर विशेष जाय खंतथी खुवार थाय,
गेहमांथो स्नेह जाय अतीते विकारीछे.
एवुं जाण्या छतां नळ राय अने पांडवोए.
रमीनेजुगार राजपाट नार हारी छे;
करजोडी कहे लल्लु सांभळोने सभाजनो,
विधी तणी वात बधी विश्व थकी न्यारीछे ३
महंत जनोनी मश्करी महा दुःखदाइ,
भुंडामां ते भुंडी भूमी मांहे बधे धारीछे;
जादवने जाण नहीं कुळनिकंदन थाशे,
धीपायण ध्यान तजावीने हाण धारी छे.
आप पाम्या आप पाप प्रगटयुंछे पूर्वतणुं,
केफकरवानी कोडे वातती विचारीछे;
करजोडी कहेलल्लु सांभळोने सभाजनो,
विधी तणीवात बधी विश्व थकी न्यारीछे.४

रावणना शीरपर काळ न्यारे रमी रह्यो,
राम साथे राड करवानी वात धारी छे;
जगतनी माता जेवी सीतानुं हरण करी,
शीख कोइ तणी नहीं अंतरे उतारीछे.
राजपाट गयुं रहयुं नहीं कुळ मांहीं कोइ,
विधिए बुरु करवा वात जो वीचारीछे;
करजोडी कहे लल्लु सांभळोने सभाजनो,
विधी तणी वात बधी विश्व थकी न्यारीछे५.
शेवा करी राम तणी हेत थकी हनुमाने,
रामनी अनेक रीते वेदना विदारीछे;
अहोरात पासे रही दुःख अती दील सही,
आ'र ऊंघ विना दीन रात तो गुजारीछे.
वरदान मांही विभिषणने लंकेश कीधो,
सिंदुरने तेल हनुमंत हित्त कारीछे;
करजोडी कहे लल्लु सांभळोने सभाजनो,
विधीतणी वात बधी विश्व थकी न्यारीछे.६

रावणनो भ्रात कुंभकर्ण बर्णमेसजेवो,
तप करवाने तन मांही वात धारीछे;
बहु वर्ष सुधी तप कीधुं हर्ष धारी हैये,
देवे वरदान देवा वात तो विचारी छे.
मागवुंतुं इंद्र आसन मागो लीधुं निद्रासन,
निंदमां घेराता राजगादी परवारी छे;
करजोडी कहे लल्लु सांभळोने सज्जनों,
विधी तणी वात बधी विश्व थकी न्यारीछे७
बसंतरुतुमां बधा वृक्षतो सुपत्र पामे,
जामो जाय वृक्ष एवी रुतु सुखकारी छे;
फळ फूळ नवां आवे महीमात सोभा पामे,
तोय पामे नहीं पत्र करे दुःखकारीछे.
पत्र नव आवे एमां दोश शो बंसत तणो,
एथी शुं बंसत आ अखीलमां अकारीछे;
कर जोडी कहे लल्लु सांभळोने सज्जनो
विधी तणीवात बधी विश्व थकी न्यारीछे ८

सूर्यतणा तेज थकी सृष्टी तो प्रकास पामे,
टळे तीमिरनो त्रास खास दुःखकारी छे;
उजास अपार जामे प्राणी मात्र सुख पामे,
घुवडने कलेस जामे अखीलॅ अंधारो छे.
धारा मेघ तणी धरापर धबोधब पडे,
चडे न चातक मुख मेघनुं जे वारी छे;
करजोडी कहे लल्लु सांभळोने सज्जनो,
विधितणी वात बधी विश्व थकी न्यारीछेए
रायतणोरंक थाय रंक तणो राय थाय,
राणी दाशी थाय दासी गमे ते बेसारीछे
जूवो हरीश्चंद्र राय रह्यो निचघेर जाय.
पासे रह्युं नहीं कांय दाशी तेनो नारीछे,
राये कीधुं निचुं काम राणी दासी धार्यु नाम
सूरिराज इंद्र स्वाम सत्य छाप धारीछे.
करजोडी कहे लल्लु सांभळोने सज्जनो,
विधीतणीबात बधी विश्व थकी न्यारीछे१०

बंधाणी थया पछो न चाले होकाविणघडी
तडीतडी होको एने हाथ लेवरावुंछुं.
तमाकु विना न चाले एक पळे माण जाय
हाय एने तमाकनी हैये वळगाडु छुं.
केळवे तमाकु मांही जेळवे अकलएनी,
अकल विनानो एने अवनीमां बनावुंछुं.
धुंधो कहे लल्लु एने काळजे लगाडी डाघ
दुःखना निशान एने शीर गगडावु छुं. १
होय नहीं होको घडी एक पास बंधाणीनी
तो तुरत एने माटे दोटो देवरावुंछुं.
होकावाळा पांसे हडी काढो होंस थकीथाय
पीये होको त्यारे एने शान्ती हुं पमाडुंछुं
अफीणीयो अवनीमां आळसु थइने फरे,
मारा विण मोटी मुसीबत हुं पमांडुछुं;
धुंधो कहे लल्लु एने काळजे लगाडीडाघ,
दुःखना निसान एने शीर गगडावुंछुं .२

चलम चडप पकडेछे करथकी कोडे,
कलमने दुर एनी कनेथी कढावुं छुं.
तमाकु जरेछे तेमां तेम तेना काळजामां,
अकलनी आडो दा'डी दाटो देवरावुंछुं;
आग ए उपर मांडे तमाकु बळेछे तेम,
तेना काळजामां रोज आग हुं लगाडुंछुं.
डुंघो कहे लल्लु एने काळजे लगाडी डाघ,
दुःखना नीशान एने शीर गगडावुंछुं. ३
धुंवाडा नीकळे तमाकुना मुखमांथी त्यारे,
अंतरमां उमंगहुं एहने धरावुंछुं.
तारुं जीवतर वाना गोळा पेठे जाय वहुं,
एवुं एने रोज रोज द्रष्टीए देखाडुंछुं
धुवाडाना बाचकामां होय ना लगारसार,
तेम हुं असार एनी जींदगी करावुं छुं;
डुंघो कहे लल्लु एने काळजे लगाडीडाघ
दुःखना निशान एने शीर गगडावुंछुं ४

ज्यारे मने ताणे त्यारे गडुड गडुड बोले,
जुवो तेमां केवो चमत्कार उपजावुं छुं;
तारु जीवतर गडु डाट वयुं जाय जगे,
चडयो वरघोडो मोर वाजा वजडावुं छुं.
हाथ नथी ह्वे गडुडाट तारा तनमांछे,
मनमां छे तेवुं तेने बोलीने बतावुं छूं;
डुंघो कहे लल्लु एने काळजे लगाडीडाघ
दुःखना निशान एने शीर गगडावुं छुं
निच तणो डुंघो नाळ काढीने पीए कु
गंदाइनो वे'म काढी काया वटलावुं छुं;
मोचीपीये घांची पीये कोळीने कुंभारपीये
पछी एवो होको बंधाणीने पीवरावुं छुं.
सूरि राज इंद्र तणी आणाने अलगकरी,
एथीए खुवारने हुं खूब रखडावुं छुं;
डुंघो कहे लल्लु एने काळजे लगाडी डाघ,
दुःखना निसान एने शीर गगडावुं छुं ६

☞ मनहरमाळा भाग ४ थो.

किम्मत अरधो आनो.

गुर्ज्जर, मरुधर, मेवाड अने मा ळवाना स्वधर्मि भाइओने खास भलामण करवामां आवेछे के जो तमारे जैनी पुस्तको छपाववां होय, वेचाथी मंगाववां होय अगर जैनधर्मसंबंधी कोइ पण चीज मंगाववी होय तो निचेने शिरनामे पत्र लखवो.

अमदावाद } शाह लल्लु वल्यम युनियनप्रिंटिंगप्रेस (टंकशाळ).